

Ю.В. ЩЕРБАКОВА, О.Ю. БУРТИН, В.Г. МИХАЙЛОВ
ННЦ «Інститут землеробства НААН», Україна

ОЦІНКА ЯРОВИЗАЦІЙНИХ ЗМІН У СОРТІВ КОЛЕКЦІЙНОГО РОЗСАДНИКА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ

Відмінності між озиминою і ярими формами зернових культур зумовлені генетично. Дослідження ряду вчених показали, що для переходу до репродукції озимі рослини мають потребу протягом певного часу в дії знижених температур. У природних умовах при осінньому висіві озимі рослини підпадають під тривалий вплив знижених температур і нормально виколошуються. Саме ця особливість озимих рослин дозволяє їм переносити зимові умови.

Яровизація (верналізація) – процес, що протікає в озимих форм одnorічних і дворічних рослин під дією низьких позитивних температур певної тривалості і який сприяє прискореному розвитку цих рослин, а також агротехнічний прийом тривалого витримування накілченого насіння за низьких позитивних температур перед посівом, що дозволяє скоротити терміни вегетації рослин, зокрема висівати озимі культури навесні.

Методика досліду полягає у відборі зерна сортів, взятих з колекції, і витримування його зволуженим у спеціальних посудинах (бюксах) певний період.

Насіння кожного з сортів відділяли від сміття, відкидали недорозвинене та пошкоджене. Відібране здорове насіння (по 20 г) замочували в 3-4-кратному об'ємі води на 24 години. Промите насіння розкладали в ростильні бюкси, які викладали закритими в ящики та розташовували у спеціальному приміщенні зі сталою температурою +23 – +25°C на дві доби. Трьохденні проростки розташовувалися у холодильнику при температурі +1 – +3°C з метою яровизації. Дослід проводили в п'яти варіантах – по два повторення в кожному. Перший варіант закладався на 60 днів, другий – на 50, третій – на 40, четвертий – на 30 і п'ятий – на 20 відповідно.

Було відібрано такі сорти: *Перлина Лісостепу, Поліська 90, Аналог, Столична, Артеміда, Бенефіс, Краєвид, Ольжана, Пам'яті Гірка, Кесарія Поліська, Водограй, Цвіт калини, Копилівчанка, Епілог, Гном, Поліська 29, Поліська 92, Поліська 95, Миронівська 808, Миронівська сторічна, Ювіляр Миронівський, Мирлена, Смуглянка, Фаворитка, Колумбія, Вінничанка, Поверна.*

Були отримані такі результати: в 2014 році у першому варіанті виколосилися усі сортозразки в обох повтореннях – рослини мали від 2-х до 5-ти повноцінних продуктивних стебел. У другому варіанті також виколосилися в обох повтореннях, колосся ви-

різнялося крупністю та виповненістю. У третьому виколосилися Поліська 90, Столична, Ольжана, Епілог, Поліська 29, Поліська 92, Поліська 95, Фаворитка у першому повторенні та Столична, Бенефіс, Краєвид, Ольжана, Водограй, Цвіт калини, Фаворитка – у другому. У четвертому варіанті: Перлина Лісостепу, Поліська 90, Аналог, Столична, Артеміда, Бенефіс, Краєвид, Ольжана, Пам'яті Гірка, Кесарія поліська, Водограй і Фаворитка в першому повторенні, Перлина Лісостепу, Поліська 90, Аналог, Артеміда, Кесарія поліська, Водограй, Епілог, Мирлена і Фаворитка – у другому. У п'ятому виколосилися такі сортозразки, як Поліська 90, Аналог, Артеміда, Бенефіс, Пам'яті Гірка, Кесарія поліська та Фаворитка у першому повторенні, в другому повторенні виколосилися всі досліджувані сортозразки.

У 2015 році в першому та другому варіантах виколосилися всі сортозразки в обох повтореннях. У третьому виколосились Перлина Лісостепу, Поліська 90, Столична, Ольжана, Пам'яті Гірка, Цвіт калини, Копилівчанка, Епілог, Поліська 29, Поліська 92, Поліська 95, Миронівська 808, Фаворитка, Колумбія та Вінничанка в першому повторенні та Перлина Лісостепу, Столична, Бенефіс, Краєвид, Ольжана, Водограй, Цвіт калини, Фаворитка, Колумбія та Вінничанка – у другому. У четвертому варіанті виколосилися такі сортозразки, як Перлина Лісостепу, Поліська 90, Аналог, Столична, Артеміда, Бенефіс, Краєвид, Ольжана, Пам'яті Гірка, Кесарія поліська, Водограй, Смуглянка, Фаворитка і Колумбія в першому повторенні та Перлина Лісостепу, Поліська 90, Аналог, Пам'яті Гірка, Кесарія поліська, Смуглянка і Фаворитка – у другому повторенні. У п'ятому варіанті дослідження виколосилися сорти Перлина Лісостепу, Поліська 90, Аналог, Пам'яті Гірка та Кесарія поліська відповідно у першому повторенні, у другому ж виколосилися всі сортозразки без винятку.

Загалом у 2014 році в усіх варіантах та їх повтореннях виколосувалися два сортозразки – Поліська 90 і Фаворитка. Варто також відзначити такі сорти, як Столична, Бенефіс, Ольжана, Пам'яті Гірка, Кесарія поліська, Водограй та Епілог. У 2015 році за період дослідження в усіх повтореннях виколосилася лише Перлина Лісостепу, але можна відмітити позитивний результат і в сортів Поліська 90, Аналог, Столична, Ольжана, Пам'яті Гірка, Кесарія поліська, Водограй і Фаворитка.

За два роки досліджень даних сортозразків можна прослідкувати, що стабільно виколосуються після проходження процесу яровизації Перлина Лісостепу, Фаворитка, Поліська 90, Аналог, Столична, Ольжана, Пам'яті Гірка, Кесарія поліська, Водограй та Колумбія.